

Pogovori.

I.

Nisem prijatelj onim časniškim spisom, ki imajo navadno tak naslov, kakoršen je ta-le zgoraj, onim spisom namreč, v katerih pisatelji mnogo govore, a malo povedo, kar zaznamuje Francoz tako določno z besedo »causerie«: vendar pa si ne morem kaj, da ne bi rabil i sam tega naslova za nekatere sestavke. Najbolje je za list in za urednika, da je poslednji vedno nekako v ozadju, da ne zvedo čitatelji o njem skoro ničesar. Toda ne dá se vselej tako ravnati. In prav sedaj se mi zdi, da se moram o nekaterih stvareh pomeniti s čitatelji. Treba je nekatere razmere pojasniti, treba je odgovoriti na vprašanja, treba odgovoriti na nekaj pozivov. Čitateljem bi se po pravici čudno zdelo, ako bi uredništvo ne izreklo svoje misli o dvomljivih stvareh, ako bi ne povedalo, zakaj ravna samo drugače, kakor uče tu pa tam spisi, priobčeni v listu.

Morebiti šteje kdo uredniku v zlo, da je pretrgal in popustil za nekaj časa urejevanje lista (v 3. številu), češ, tak urednik nima skrbi za list, ki ga popusti, kadar se mu zljubi. — Res je, dal sem list za nekaj časa v druge roke z namenom, da bi me skrb ne tlačila in bi mogel slobodno delati. A i te slobode sem si želel listu v prid: kaj je pisatelj, ki si ne ogleda sveta, ki ne potuje! Zlasti pa ponuja potovanje po vzhodnih deželah človeku neizmerno veliko zanimivosti, bodisi v prvi vrsti verstvenih, bodisi narodopisnih in tudi krajevnih. Na vzhodu se je rodila naša krščanska vera, ki nam je prinesla omiko in določila za vse čase

narodom pot pravega napredka; na vzhodu so se porajala tudi druga verstva; na vzhodu je tekla zibelka omiki; na vzhodu so se srečavali od nekdanj razni narodi in zapuščali sledove svojega delovanja pa tudi razdelovanja; na vzhodu si ogledaš najrazličnejše kraje tudi v malem obsegu: čudoviti Egipt, bogato Palestino, lepo Sirijo. Zato me je tako vleklo na vzhod, in ni me mogel zadrževati niti list sam. A mislil sem si pa tudi, da prinesem še za naš list kaj v potni torbi, v čemer se — hvala Bogu! — tudi nisem motil. Zato naj si ne razlagajo častiti naročniki potovanja kot nemarnost do lista, marveč kot trud za njegovo povzdigo, olepšavanje in razširjanje. Sicer pa sem skrb tem laže odložil, ker sem jo izročil vrlemu, skrbnemu, za list vnetemu tovarišu, kateremu bodi za trud in delo med tem časom presrečna zahvala!

Moj gospod namestnik tudi med urejevanjem lista ni zatajil svoje dobrohotne, krotke in mile narave. Pisatelj ni hotel žaliti, kot sodnik je bil prizanesljiv, zlasti pa si je vse razlagal v dobrem in ugodnem zmislu. A urednik, ki se bavi že dalje časa s svojim poslom, postane »trda grča in pa — previden lisjak«. Zares trd ali vsaj trden mora biti urednik, da se ne zboji raznovrstnih razsodeb, raznih pisem, raznih kritik, ki mu dohajajo od vseh strani. In pa previden! Ako zasliši kje le kak šum, takoj naj si misli: pazi, morebiti je nevarnost! Ako mu pride pred oči spis z dvoumnimi izrazi, nategniti mora dobro naočnike — ako jih ima —, da mu nič ne uide, in paziti mora, da tak

»poltič-polmiš« ne gre med svet. Tako je v nravnem, verskem, pa tudi političnem oziru. — O nravnem in verskem oziru bodem gledé na naš list morebiti tudi povedal besedo o priliki, a sedaj se mi zdi potrebno, da prav o poslednjem, o političnem oziru nekoliko izpregovorim.

Naš list nima s politiko nič opraviti, za politične namene ga nisem ustanovil. Nad političnimi težnjami so težnje občeloške, težnje za resnico in lepoto: te so veliko važnejše, zanimivejše in boljše od prvih. S temi — poslednjimi se peča naš list. Ako se kak spis dotakne političnih razmer, zgodi se to le slučajno in z višega — kulturnega stališča. Še manj pa je naš namen, da bi se vtikali v notranje politične razmere naše ožje in širše domovine. Mi učimo ljubezen do domovine, učimo ljubezen do postavnih oblastij, zlasti presvetlega cesarja, ker to nam velewa božji in naravni zakon: a v druga vprašanja se ne vtikamo in sicer načeloma ne.

Prav zato pa ne odobrujemo vsega, kar nam ponuja spis »Andrej Kačič-Miošič« v št. 3. t. I. na str. 128. in 130. Pisatelj govori o »slovanski ideji« svojega junaka. Med drugim n. pr. pravi: »Njegov veliki duh je gledal daleč čez one meje, katere je sovražna roka postavila med sinove iste matere ter tako razkosala ude jednega velikega telesa«. Ta stavek je pisatelj zapisal pač v tem nedolžnem zmislu, da je nemila usoda Sloane razkosala. Toda, ako dene oster politik ali nasprotnik naš ta stavek pod svoj drobnogled, utegne dobiti v njem hude stvari. Istina je, da severne in južne Sloane ločijo avstrijski Nemci ter Madjari, vladar obeh je pa naš svetli cesar, in mi Sloanci smo jednako pod njegovo oblastjo, del smo njegove države. A nikakor ni pametno in tudi ni prilično, da bi svoje sodržavljane ime-

novali v taki zvezi svoje sovražnike, zakaj naš cesar je tudi njim vladar-oče, in »sovražna roka« bi tedaj utegnil nasproten razlagalec tudi na vladarja raztegniti. Dalje, ko piše pisatelj, »da le v Slovanstvu imajo pojedine veje slovanške iskati pomoči in zaslombe«, je to sicer v njegovem pomenu in zmislu nedolžno; pravi namreč, da le slovanška prosveta more biti posameznim rodovom v zaslombo, da le taka jim more pomagati do napredka. Toda politik lahko zasuče te besede na svojo stran ter si jih razlaga tako, da morejo mali slovanski narodi imeti zaslombo le v veliki slovanski državi. In ker omenja pisatelj takoj potem Rusijo, podaje s tem nasprotniku kar orožje v roke, da sklepa o njegovem teženju proti ruski državi. Dobro vemo, da se kaj takega pisatelju niti sanjalo ni, a omenjamo take sklepe zato, ker jih utegne v resnici narejati nasprotnik našega slovenskega naroda ali tudi nasprotnik našega lista, ter iz tega kovati orožje zoper našo narodnost, rodoljubje in avstrijsko-domovinsko mišljenje. Izkušnja nas uči, da so tako že delali nam sovražni listi in tako slovensko rodoljubje črnili pred vladarjevim prestolom. Zaradi tega je treba vselej dobro ločiti kulturo in politiko, treba je ločiti zgodovino in sedanost, treba je govoriti jasno in določno. Zaradi tega izjavlja uredništvo tega lista, da bi ne bilo nikakor v zmislu tega lista, niti v zmislu uredništva, ako bi kdo izvajal tako razlago iz onih stavkov, in gledé na dvoumnost onih stavkov izjavlja uredništvo, da se v toliko ž njimi ne strinja, v kolikor bi utegnili žaliti avstrijsko-domoljubno čustvo naših sodržavljancev. Da ni pisatelj mislil nič zlega, priča nam dostavek: »V tem bi bil nekako podoben našemu Vodniku«.

A s tem se izneverjamo slovanski ideji, porekó z druge strani nekateri nezaupneži. Nikakor ne; a treba vedeti, kako jo umevamo. Slovanska ideja se ne dotika kar nič državnih razmer. Mi se zavedamo, da smo si Slovani sorodni po jeziku in po plemenu, da smo si torej podobni, da je v slovstvu in obče v kulturi mnogo sličenosti, a nikakor ne sklepamo iz tega: torej treba, da smo si jedna slovanska država. Kaj pravimo o onih avstrijskih Nemcih, ki neki težé po Prusiji? Jednako sodimo tudr o samih sebi! In vrhu vsega tega: da bi »slovanske svoje brate«, recimo Ruse,

Srbe, Bolgare morali tako ljubiti, kakor slovenske svoje rojake, tega nam ne veleva nobeden zakon, niti prirodni, niti božji. A da ljubimo Avstrijo in njenega vladarja, to nam veleva i prirodni in božji zakon, česar nihče ne taji. Torej je to vprašanje za vsakega Slovenca, kakor tudi Avstrijanca, jasno. — Dasi ne pišemo radi takih pojasnil, dasi jako želimo, naj bi jih ne bilo nikdar treba, morali smo se vendar izraziti določno, ker je bil povod za to v našem listu, in zanj je uredništvo vseskozi odgovorno.

Tvar in lik.

(Spisal —č—.)

(Dalje.)

Opravimo se. Zdi se nam, da ima mož še svoje potrebe, in mi bi mu bili lahko na poti. In pa — saj nam je povedal več ali manj, kako in kaj. Sestav nam je všeč. Sil ne moremo tajiti, in zakaj bi atomi res ne bili delni, tudi ne pojмимо. Vse bolj se nam domneva, ko premišljujemo to stvar, da mož ni govoril tako napačno. Mislimo si rastlinico! Kako si moremo razložiti, da bi samo gibanje spajalo snovi, raztvarjalo jih in jim dajalo lepo obliko? Kolika zméda bi morala biti v takem delovanju, in vendar vidimo v vsem rastlinskem življenju neko prečudno edinstvo.¹⁾ Brez sil nikdar ne moremo umeti rasti, oploditve in razrasti. A v tem sestavu! Vse stvarstvo se preminja v veliko delavnico sil. Brez nehanja snujejo in tvarjajo, razdružujejo se in edinijo. Glej,

tu v slabotnem semencu mirno počivajo nekatere v popolnem ravnotežju. A sedaj se privijejo iz zemlje druge, združijo se s silami vlage in gorkote, v semencu se prične gibanje, kal vznikne, in skoro poganja iz zemlje rastlinica — stvor tisoč in tisoč sil, tisoč in tisoč prvin.

Ne bodeta se nam rogala, ti debeli krčmar pri Belem Volu in pa ti vedečni, tanki pisar z Novega Trga! Iz enovitih podstatij sta oba, vidva in vajina podloga. Mati priroda je polagala podstatko na podstatko, drugo na drugo, vse enovite, in širilo se je . . . Hipoma zajemo in strašna prevara nam zamiglja v glavi. Zazdi se nam, da se stvar ne vjema. Premislimo vendar, premislimo! Zakaj je krčmar debel, pisar pa ne? Več podstatij ima. To bi že bilo, ko bi le podstati bile razsežne, a so enovite. Kaj bode? Razdelimo krčmarja — v domišljiji namreč! Delimo in raztvarjamo, dele v delke, delke v delčke, pri

¹⁾ Ker se že v prejšnjih odstavkih tega spisa ni premenila pisava glede na pisavo listovo, ne preminjamo je niti nadalje. Uredn.

Tedaj še le je poklical sv. Barbaro, ki ga je z Bogom spravila in dušo spremila v sveti raj.

Tako opeva narod slovenski vojaški stan. Pesmi te so znane in razširjene po Slovenskem, nahajajo se tudi v raznih zbirkah. — Želeti je, da bi oni, katerim so še druge znane, zbrali jih in priobčili. Tudi mnogi slovenski pesniki

so opevali vojaštvo; s pesmimi so budili in netili domoljubje, po vzoru prvaka Vodnika, ki je Slovence navduševal s svojimi »Brambovskimi pesmimi«. Mnoge od njih, kakor n. pr. Prešernova »Šest čevljev merim...« so postale že povsem narodne, vendar se nanje, ker so novejšje, v tej razpravi nismo mogli ozirati.

Pogovori.

II.

Poslednji »Pogovori« so vzbudili toliko zanimanja in popraševanja, da bi nam za danes trebalo skoro samo odgovarjati. Odgovarjali bi, ako bi ne bilo važnejših rečij za razgovor, zlasti, ker se je nekaterim zdelo ono zagovarjanje uredništva nepotrebno. Opomniti vendar moramo, da tudi sedaj sodi uredništvo o oni potrebi, kakor je sodilo takrat. Oni, ki razlagajo vse v dobrem pomenu, naj pomislijo, da čitajo naš list tudi neprijatelji, ki uporabljajo radi vsako priliko nam v škodo. Ne vemo sicer, zakaj so nam »nekaterniki« neprijazni, saj jim nismo storili nič žalega, to pa vemo, da jim nismo po godu.

Opomnimo naj tudi, da nam je pisatelj onega spisa sam naznačil, kaj je mislil reči z dotičnimi stavki. »Sovražna roka«, ki je »postavila meje med sinove iste matere ter tako razkosala ude jednega velikega telesa«, ta roka je pisatelju — ozirajočemu se na Jugoslovane — verski razkol in pa turška sila. Da se ta razlaga vjema s spisom, izprevidi lahko vsak čitatelj, in zato jo

objavljamo prav tako z veseljem, kakor smo se skrbno in urno ognili dvoumju.

Toda, naj bi bila v naglici tudi ušla kaka nepremišljena beseda, zaradi katere bi nas bila prišla svetna oblast, nikakor bi nam ne bilo zaradi tega tako žal, kakor zaradi takega izpodtikljivega, protinavnega stavka. In prav ta stvar nam je danes na srcu in o njej bi se radi pogovorili z dragimi čitatelji, ker treba jo je umeti, ako hočejo umeti težnje našega lista, pa tudi njegove težave.

Važen je za naše življenje vsakdanji kruh, važen je za vsak narod napredek, važna je za človeštvo omika: a važneje stvari ni za človeka in človeštvo, nego je nramni zakon. Išči v zgodovini, išči po širni zemlji, išči v človeškem srcu in povej mi, kaj je imenitnejšega, važnejšega, potrebnejšega, bolj vzvišenega, nego je nramni zakon! Pa tudi nima nobena stvar za človeka večje veljave, nego nramni zakon. Zakon pravi: »To stôri, onega se ogni«, in velevala tako odločno, da ne moreš in ne smeš ugovarjati nikjer in nikoli. In kaj je

drugega namen človekov, kakor da izvršuje npravni zakon? Niti uživanje, niti čast, niti znanje ni odločeno vsemu človeštvu, zakaj vsakdo ne more uživati vsega veselja, vsakdo ne more biti bogat, vsakdo ne more biti v časti in slavi: vsakdo pa more izvrševati npravni zakon, in to je njegov namen, v tem je njegova najvišja tukajšnja sreča. — Tu ne preiskujemo, od kod izvira in kako podlago ima npravni zakon, tu smo razkazali samo njegovo veljavo.

Sedaj pa izrekamo javno in slovesno, da nam je tudi v slovstvu npravnost — npravni zakon prva in glavna stvar. Da, v slovstvu velja tudi zakon resnice in zakon lepote; a ta dva nista ločena od prvega, marveč sta v njem, kakor je voda v studencu. Nič ne more biti lepo, ako ni resnično in dobro. Ker se ravnamo po tem načelu, zato se trudimo, da pridejo v naš list le npravni, dobri spisi, ki niso nikomur v škodo, marveč vnemajo duha za krepost in značajnost, spisi, ki bralca učé spoštovati in izvrševati npravni zakon.

A ne govorili bi o tem, ako nam ne bi prav tega načela pri urejevanju našega lista nekateri čitatelji šteli bolj v slabost in nedostatnost, nego v zaslugo. Rekli so nam, da nismo za urejevanje, ker smo »omejeni«. Zakaj neki? Zato, ker ne opisujemo in ne sprejemamo v list nekaterih rečij, katerih bi se oni ne branili. — Omejen! Da, res smo omejeni, kakor je omejen vsak človek. Omejuje nas npravni zakon, ki pravi, da nekaterih rečij ne smemo storiti in ne pisati. To so naše meje, drugih ne poznamo. Te omejenosti nas ni sram, marveč bodemo vedno pazili, da ne prekoračimo teh mej. Ako pa komu zaradi tega nismo všeč, temu ne moremo ustrezati. Misel se nam vriva, da bi očitjanje omejenosti očitalcu vrnili z

obrestmi. Zakaj res omejen je na umu in volji oni, katerega omejujejo temota, nevednost, strast, slabe želje. To so meje, to so prepadi naše kreposti in naše človeške časti in teh mej naj bi se sramovali nasprotniki našega lista.

O umu in umskih zmožnostih ne govorimo radi. Vendar se ne bojimo izreči, da nas je bilo vedno skrb, toliko se naučiti in napredovati v znanju, kolikor so pripuščale moči. Svesti smo si, da ljubimo vedo iskreno, ter ji radi darujemo čas in novce. Nikdar nismo zagovarjali nevednosti in dušne nemarnosti, marveč vedno vzbujali narod za napredek v vedi in umetelnosti. In vendar nam nekaterniki očitajo »omejenost«!

Da, da, nekateri ljudje jo znajo premagati — to omejenost. Nečejo namreč pripoznati mej večnih npravnih zakonov, ki niso prožni in premenljivi. Oni se v spisih radi ravnajo po geslu: Piši tako, da le ugaja, zbada, šegače, vleče, mika — dobro je! In ker vedó, kako močne so mnogokrat v človeku strasti, zato udarjajo na tako struno, da jih vnemajo, podžigajo (brez omejenosti!), in zato so dobri pisatelji. O simplicitas! Ali menijo, da bi mi, — ako bi se šlo samo za mikanje, za golo prijetnost v spisih — ne mogli in ne znali tako pisati? Ali menijo, da ne vémo, kako se vzbudi zanimanje, kako se vnáme čutnost, da zadivja v njej grozen plamen? Ali menijo, da bi mi ne znali zapiskati občinstvu v ples, da bi se mu zavrtelo v glavi in bi vrtoglavilo za nami, kamor bi hoteli, in naj si bode v prepad? Ne hvalimo se s tem, nikakor ne, marveč rečemo, da je za človeka nesreča, ako pozna zlo in človeško slabo stran v obili meri. A povedati smo vendar hoteli zaradi očitjanja in tudi zaradi nekakega preziranja od nekega dela našega ob-

činstva. Ti namreč menijo, da smo na pol-otroci in se nam je zato samo nekoliko sanjalo o svetu in njegovih svojstvih, te sanje pa da sedaj prodajamo kot dobro in pristno blago za drag denar. Zato se je zljubilo nekaternikom tolikrat poudarjati, da pišejo, kakor je v istini, iz istinitega življenja, nam pa očitati, da pišemo po nezreli domišljiji. Onim oblastnikom na polju naše književnosti kličemo: »Gospodje, počasi! Vsaj doslej se nismo mogli prepričati, da bi imeli vi kako posebno razodenje o človeku in njegovi naravi. Ako pa vam ne ugaja, da mi dogodke iz navadnega življenja nekako očistimo, olepšamo in še le potem podamo čitatelju, tedaj ne vemo, zakaj vi ne jeste kar trave na polju in zajcev kosmatih: tak pravcati prirodni proizvod bi najbolje prijal vašemu prirodnemu želodcu. Da, gospóda, tako je! Vi vprašate le: Kaj morem? mi pa tudi: Kaj smem? In v tem vprašanju smo natančni ter pre-mišljujemo skrbno, da spoznamo, kaj smemo. Naj bi nam spis pridobil na stotine naročnikov, naj bi nas v zvezde kovali: ako nam pravi vest, da je spis нравно slab, v koš gre ali pa se vrne pisatelju, če ga želi. Evo, tu imate našo »omejenost!« Le očitajte sedaj, da smo nesposobni za leposlovje, le domišljujte si, da se ž njim kar nič ne bavimo, da so veliki pisatelji za nas deveta dežela, le pravite našim prijateljem, da ne znamo v leposlovju niti do pet šteti (in to pravijo taki, ki ne dajo od sebe niti jedne leposlovne fige, ali k večjemu kako pritlikovino), le begajte naročnike: za vse to imamo pomilovanje in zavest, da nekaj vendar-le znamo in storimo, in to zavest imamo po pravici. Dobro vemo, da trosijo mnogi naši neprijatelji tako nezaupnost do nas med občinstvo, kakor bi mi mogli napisati le kaj otro-

škega. Zatrjujemo pa tukaj s popolnim prepričanjem, da smo pisali in bomo pisali na obširni podlagi in s slobodnim duševnim obzorjem. Kar se v obče sme pisati, kar je lepo, dobro, zanimivo, to bomo ponujali Slovencem iz domovine in tujine in tako čim dalje bolj se dvigali do one občnosti ali univerzalnosti, za katero se trudijo dandanes vsi drugi narodi.

A še nekaj drugega treba premisliti. Nekateri nam utegnejo priznati, da imamo dobre namene, ko oznanjamo in poudarjamo veljavo нравnih zakonov za slovstvo. Toda ne vjemajo se z nami v tem, kateri zakoni so veljavni. Trdé, da mi sami delamo in kujemo zakone, katerih v istini ni. Človek da je v istini mnogo slobodnejši, le posamezniki so tako tesnosrčni, da vidijo povsod same zakone in v take izmišljene zakone hočejo uklepati občinstvo. Prav zato je tudi naše ravnanje celó krivično in nesrečno, zakaj krademo ljudem slobodo, ne privoščimo jim uživanja, ki ga jim ponuja priroda itd. — Da, prav v tem smislu govoré, ako tudi z drugimi besedami. N. pr. gledé na znani predmet »ljubezen« menijo mnogi, da je sloboda človekova jako velika. Ne samo dovoljeno, celo jako dobro, jako vzvišeno je, ljubiti, strastno ljubiti, zakaj Bog je ustvaril ljubezen v srcu, kakor je ustvaril cvetje na vrtu. — Tudi mi priznavamo, da je prirodno, ker je človeku prirodno, trdimo pa, da ima prav ta ljubezen dokaj ozke meje, katere je določila priroda; teh ne sme nihče prestopiti v dejanjih, in tudi pisatelj jih ne sme prekoračiti, ako hoče pisati нравно, dobro. Mnogi menijo, da je popolnoma dovoljeno igrati se s srečo in mirom nedolžnega srca, menijo, da smejo kakor metulji posrkati méd z lepих rož, češ, saj je prirodno, saj je

Bog ustvaril človeka, da je deležen sreče. Tega pa ne pomislijo, da pridejo za naslodo grenki trenotki, nesreča in gorjé, da, največ nesreč v našem narodnem družbinskem življenju. Kajpada, za vse to imajo gluha ušesa. A mi pravimo: ako ti priroda žuga kazen, tedaj ti ni dovoljeno, tedaj te omejuje nramnost, bodisi tudi prijetno in vabljivo, česar si želiš. Ljudje božji, prosimo vas vendar, da pomislite: Ali bi ne bili sami bedaki, ako bi si izmišljali in nakladali zakone, katerih ni? Vprašamo tudi: ali vam vest ničesar ne pravi, ničesar ne očita? Ali vam pamet ne oznanja zakonov? Ali zato ni zakonov, ker bi jih vi radi prezrli? Ali so zato izginili, ker ste jih zábili? Ali so zato odpravljeni, ker vam niso po volji?

Slobodno, naj nas imenujejo omejenice, ker pripoznavamo nramni zakon; naj nas zasmehujejo, ker ga oznanjamo; naj nas pomilujejo, ker se mu klanjamo; naj nas preganjajo, ker se zanj borimo: taki smo in taki bomo, tudi list bode imel ta značaj. In naj nas naročniki zapusté, drugače ne moremo pisati in drugače ne urejevati lista. Upamo pa vendar, da bomo imeli vedno prijateljev in somišljenikov, katerim ni življenje samo vesela igra, ampak resnobno delo za vzore, vzvišene namene. Upamo tudi, da se bode čim dalje bolj širilo prepričanje: le resnobni nazoni o življenju morejo naš narod povzdigniti do boljšega in stalnega napredka, do nepremagljive kreposti, do trdnega, nerazrušljivega obstanka. Učite narod igrati se, in zopet igrati, učite ga same cvetke trgati, učite ga samo v ljubezni se topiti, učite ga stare nazore in podedovane svetinje teptati: ali ga ne bodete s tem tudi pokončali? Kaj pomaga, če mu ohranite nekaj lepих pesniških in slovniških oblik: ali mu je le to potrebno?

Tudi zapravljivec ohrani nekatere stvari, kako lepo suknjo, katero obleče na raztrgano in zamazano srajco, na oslabeledo telo: ali ga more taka suknja rešiti? Kaj so na razbrzdancu in razbrzdanki nekateri sledovi, nekatere poteze prejšnje lepote, kakor žalostni spominki razdejjane sreče, štrleči kosi tužnih razvalin!

Ne, nič nam ni hudo, ako nas imajo za omejjene zaradi tega vzroka: da bi oni le narodu ne škodili z nasprotnim ravnanjem! Da bi pač hoteli nekateri narodnjaki bolj misliti, da bi hoteli trezno pretehtati svoje besede, katerih je žal toliko nam le v škodo in v škodo našemu miru, naši sreči, naši ljubezni! Da, bolj misliti! Pri shodih, veselicah, pri pijači se lahko govori in mnogo govori: a to ne odločuje narodu sreče in nesreče. V prijetnih urah se z lahkim srcem marsikaj spravi na papir, kar se jednako lahko tudi čita. A tudi to ne odločuje narodu sreče. Odločujejo in pridobivajo narodu blaginjo oni, ki trezno mislijo, globoko prodirajo v znanost in z žuljavo roko delajo za narod svoj. Učite stiskati drobne in mehke ročice in kar je drugih jednakihi stvari: ne pomorete pa s tem niti za las našemu narodu do boljše sreče.

A nasproti takim nazorum pa tudi nismo prijatelji prevelikim rigorozistom, trdežem — kakor bi rekli po domače. Taki ljudje vidijo povsod vse zasajeno s samimi zapovedmi in prepovedmi; če se le ganeš, ali pogledaš, ali posluhneš, pa si storil po njih misli greh. Pretemno in pretrdo ne smemo soditi. Kar se nateza preveč ali uklepa premočno, to počí in delo je brezuspešno. Da, kakor se nam nevarni zdé oni, ki razdirajo mnoge nramne zakone, tako se bojimo onih, ki nas hoté ob najmanjši priliki obsoditi zaradi vsake malenkosti.

Zato se nam zdi tudi potrebno prositi nekatere čitatelje, naj sodijo milo, naj sodijo človeško. Naj bodo uverjeni, da nečemo nikogar pohujšati, nikogar žaliti, nikogar nič slabega naučiti. A o samih angeljih — žal — ne moremo pisati, ker so na zemlji tudi grešni ljudje. In če popisujemo kaj slabega, popisujemo tako in s tem namenom, da bi se

vsakdo ogibal takega zla tem lože in rajši.

Ali to pač lahko pojasni onim, ki se dadó poučiti, našo »omejenost« in značaj našega lista, saj smo govorili dovolj umevno. Nismo se pa ozirali na one razloge, katere bi lahko dobili iz pojma in namena umetelnosti, ker o tem smo že dovolj pisali.

O sedemletni lakoti za časa Jožefa egiptovskega.

(Spisal dr. F. Sedej.)

»Dom in Svet« je prinesel v št. 6. t. l. na platnicah med zanimivostimi tudi novico, da je Američan Wilbour »kupil kamen napisan z hijeroglifi, posebno tehtovit za egiptovskega Jožefa.« Dovolite, da ocenim in pojasnim vrednost najnovejšega staroegipčanskega napisa in pokažem, kaj nas sploh uče egipčanski in arabski spomeniki o sedemletni lakoti, o kateri pripoveduje sv. pismo.

Najnovejši staroegipčanski napis, ki govori o sedemletni lakoti, bil je opazil že slavni egiptolog Henrik Brugsch leta 1853. na otoku Sehêl pri Asuanu (Syene), a zaradi previsoke lege, površne pisave in preobilne solnčne bleščobe ga ni mogel prepisati. Američan Wilbour ga je fotografoval in odtiske poslal prijateljem-učenjakom začetkom l. 1890. Tak odtisek tega spomenika je dobil tudi H. Brugsch ter ga tolmačil z obširnim komentarom v knjigi: »Die biblischen sieben Jahre der Hungersnoth nach dem Wortlaut einer altägyptischen Felsen-Inschrift von H. Brugsch, Leipzig 1891«; izdal ga je tudi učeni

egiptolog W. Dr. Pleyte v holandskem jeziku. Vsebina tega napisa je ta-le:

Faraon Toser (Tosertasis), kralj III. dinastije Manetonske, piše v 18. letu svojega vladanja Madir-u, svojemu namestniku v Nubiji, stanujočemu na otoku Elefantini pri Asuanu, ter mu bridko toži zaradi velike nesreče, da namreč Nil že sedmo leto ni poplaval Egipta. Žita nedostaje, staro in mlado trpi lakoto, velikaši ne vedó, kaj bi počeli, ker so vse žitnice prazne. Zato piše Faraon svojemu nubijskemu namestniku, naj bi zvedel, zakaj je že sedmo leto izostala poplava Nilova. »Povej mi — tako piše kralj — kje je izvir Nilov in kateri bog ali boginja je njegov zavetnik (patron) in kaka mu je podoba?« Namestnik Madir gre na faraonov dvor v Memfis ter kralju z vneseno besedo popiše izvir Nilov, namreč — kakor so tedaj mislili — dvoje izvirovih lukenj pri Elefantinskem otoku, in pové, da je plodonosni reki zavetnik bog Knub(is). Nadalje pripoveduje o bogastvu otokovem in njega bližini, namreč o dragih kamenih in plemenitih rastlinah. Faraon